

Діденко Л. В.

ORCID: 0000-0003-1734-0055

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри філософії гуманітарних наук

філософського факультету

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

ПРАКТИЧНА МУДРІСТЬ КИТАЮ ДЛЯ ЗАХІДНОГО МИСЛЕННЯ: ОНТОЛОГЕМИ ДАО

Ключові слова: Китай, мудрість, Дао, людина/антропоодинаця, ситуація, неутручальне діяння, суголосся, свій шлях, яснішання, даоський спосіб мислення, західний/європейський стиль філософування, дуальне тексткування.

(Передувальна заувага) Пропонований далі текст уперше в моєму науковленні поєднує східне смисловідтворення та західне ідеєфіксування. Такий підхід покликаний не лише поліпшити сприймання-й-розуміння досліджуваного, а й допомогти розрізнити відтворення переживаної співмірності Дао та аргументований виклад ідей про нього.

(Логічна заувага) Західно-європейські текстонаюанси: 1) пунктуаційний – *курсивом* наведені варіанти східного/даоського способу мислення, тоді як мовоодинаці західного/європейського стилю філософування позначені через (=...); 2) назвопередавальний – усі поняття транслітеровані за фонетичним принципом, тобто зазначені традиційною китайською та пінїнем; 3) поняттевий – пропонований далі текст сформований співмірно лексикону китайської/даоської мудрості, хоча для ліпшого розуміння нефахівцями додані мовоодинаці, типові для західного/європейського мислення й філософування.

(Пере(про)живальна заувага) У слові є межа, у тиші – шлях. Далі піде оповідь, де два ритми – Схід і Захід – спробують дихати разом. Там, де *курсив*, звучатиме м'яке мислення, що не прагне означити – воно споглядає з'явлення смислу. Там, де (= ...), відлунує звичний спосіб західного мислення, який любить визначати й називати. Імена збережено так, як вони дихають у своїй мові – бо кожен звук несе слід свого коріння. Ці розмірковування народжені між двома течіями – не для злиття, а як зустріч. Вони не намагаються пояснити Дао, а лише торкаються його думкою, щоб воно яснішало тим, хто читає.

(Налаштування) *Саме тут Дао починає проявлятися й промовляти – вслухаймося у відлунюваний через мене його природний рух як співпотоковість (=Почнімо розгляд: як практична мудрість Китаю наближається до західного мислення.). Коли серце суголоснене Дао, слухання природного плину веде до простоти і його наповнює світло (=щоб через Дао схопити-й-утримати думкою онтологічну сутність світу).*

(Прямування до витоку) *Людина (=антропоодиниця), котра вирощувала в собі знання – хоча не завжди мудрість (=інтелектуально зростала) – у західній традиції пробудження розумового бачення світу (=західноєвропейському ідеесередовищі), через обставини спрямовує свій погляд до витоку життя (=зміщує свою увагу на Схід) – у давню колиску азійської культури. Спроби впорядкувати складність через окреслення смислових меж (=Категорійну абстрактність) звично вважають властивістю (=маркером) західної мудрості (європейського філософування), проте у первісній непрямої (=періоди невизначеності) це працює не так: класичний німецький ритм раціональної впорядкованості (=орієнтир) не підтримує змінювання (=оптимального розв'язання) неприпинюваних (=виникальних) моментних положень сил-можливостей (=ситуацій помежів'я), а радше їх примножує (=поглиблює) і веде (=спрямовує) до втрати природності (=абсурду), що може бути пережите людиною як порушення гармонії та остаточне від'єднання від життєвого потоку (=результоване у непоправних для антропоодиниці наслідках екзистенційного онулення – як професійного, так само й життєвого).*

(Порушення рівноваги) *Багато циклів (=Тривалий час) моє серце не приймало (=я не розуміла) частки моментних положень сил ні від легкості для серця, ні від дії (=деякої частини ситуацій особистого та професійного характеру). Мої наміри словом усунути перешкоди у моментних положеннях сил (=розтлумачування ситуацій) лише посилювали сплутаність (=не могли отримати чіткого пояснення і просто накопичувались). Співпотоковість порушувалась (Я переставала розуміти себе). І лише завдяки (=виключно через) моєму шляху відданості розуму (=мій фахово-компетенційний базис – викладання філософії у виші) та відкритості серця до нового (=широку обізнаність) Схід покликав мене (=я вирішила шукати відповіді у давньокитайській мудрості).*

Власний шлях для людини не має чіткості – вона рухається з ледь чутною суголосністю у серці (=Інакшість, яку піднімають у трендах на перші позиції та постійно наголошують на її підтримуванні, фактично постає міфологемою, до якої тільки формують шлях, але не реалізують). У життєплині (=Як наслідок) люди (=антропоодиниці)

не встигають вчутися у (=не витримують зовнішнього тиску) моментні положення сил (=ситуацій). Їх потоки прагнуть спільноритму зі світом через усунення перешкод для плинності Дао, але часто стають нерівноважними – ніби тиша поглинає відлуння Дао (=не спроможні зрозуміти та проаналізувати більшість ситуацій, а також самих себе, оскільки «слугування ідеалу спільноти/соціосегменту/суспільства» завжди передбачає екзистенційний розрив зі своєю автентичністю).

Кожна людина (=антропоодинаця) чує свої хвилювання і стихає їх у слові, але не чує звучання власного серця й суголосність із іншими проявами Дао (=сприймає себе зсередини і часто не завжди може тверезо оцінити власні деструктивні зміщення, вперше проявлені через надмірну емоційність). Коли Захід шукає ліки для тіла (=Західні практики намагаються подолати хвороби через прояви у тілі), Схід радить слухати серце – так шлях за природою яснішатиме (=східні практики зорієнтовують антроподиниць до розуміння своєї автентичності).

(Відновлення ритму співпотоковості) *Кожна людина (=антропоодинаця) є наступним пагоном спільного кореня багатьох родів (=постає культуровкоріненою), адже зростає (=не «десь»), як частина тих, хто зберігає давність (=а у просторі звичаїв і традицій, трансльованих старшими поколіннями родини). (=Однак) Спільний корінь багатьох родів (=рідна культура) не завжди (=іноді не спрацьовує) наповнює силою для повернення людини до рівноваги (=для автотерапіювання) – (=хоча й) але сповільнює її неприродний ритм (=пригальмовує автодеструктивність). Тоді серце шукає відлуння іншого ритму – виджереленого з інакшого кореня багатьох родів (=потрібно здійснити культуропереключення: зацікавитися культурою іншої локації), щоб крізь нього яснішав власний шлях, а течія потоку спільного кореня багатьох родів стала знову живильною (=спершу оновити зв'язок із собою, а потім відновити його з рідною – первинною – культурою).*

Людину Заходу заплутує слово, що для Сходу є тільки відлунням суголосся проявів Дао – непризвичаєне серце чує слово, а не ритми дихання крізь нього (=При ідеезануренні у Східний Світ у людини Заходу відразу виникає «утруднення лексиконів»: але не щодо мовного аспекту, а щодо смислових витлумачень мовоодинаць). Чуже швидко губиться у відлуннях – багато родів спільного кореня живлять співпотік слова та ритму дихання крізь нього (=Іноді узгодити лексикони неможливо через інакшість культуропросторів та різність традицій думкоформування). Узгоджене з природним порядком речей, або 智 zhì, заспокоює серце й рухає тіло (=У давньокитайському слововжитку тривалий час було відсутнє поняття «філософія», однак існувало поняття

智 zhì – чжи [див.: 2, с. 246–248], яким позначали «мудрість життя, що узгоджена з природним порядком речей»). *Людина – той один прояв Дао, у якому відлунюють усі інші* (=Ключовим елементом у всіх ситуаціях для антропоодиночності є вона сама).

道 Dào (=Концепт «Дао») *незліченне у своїх проявах* (=не слід витлумачувати однозначно [«Дао де цзін»: 1, 4, 6, 14, 41],) – *слово лише окреслює його природний плин* (=оскільки воно постає поліаспектним: 1) джерело усього від окремого елемента до взаємозв'язків поміж ними [«Дао де цзін»: 1, 4, 6, 21, 28, 34, 42, 51, 73]; 2) безформність [«Дао де цзін»: 14, 20, 25]; 3) рушій [«Дао де цзін»: 25]; 4) загальний природний принцип [«Дао де цзін»: 1, 4, 16, 25, 51, 64, 77, 81]; 5) основний/природний шлях [«Дао де цзін»: 23, 28, 41, 50, 52, 63, 68, 81]; 6) самовдосконалення антропоодиночності [«Дао де цзін»: 8, 12, 15, 16, 22–24, 27, 28, 30, 41, 47, 52, 54, 55, 56, 63]; 7) природний порядок поведінки антропоодиночності [«Дао де цзін»: 9, 28, 30, 45, 50, 55, 73, 76, 79]; 8) природна мудрість [«Дао де цзін»: 16, 17, 24, 27, 29, 31, 44, 46, 47, 56, 63, 64, 68, 70, 71, 74, 75, 78, 81]; 9) закон рівноваги [«Дао де цзін»: 77, 79]). Дао просто є – воно в усьому, а все пов'язане між собою. *Його прояви яснішають у спільноплині* (=Конкретизувати його можливо через онтологему, тобто взаємовпливальні концепти розуміння світу та формування реальності). Так, **精 jīng** (=цзін – життєсутність) *завдяки 氣 qì* (=ці – життєсила) *втілюється у 神 shén* (=шень – дух), у якому **陰陽 yīn yáng** (=їнь та ян – взаємодійні енергополярні) *зроджують 五行 wúxíng* (=у-сін – п'ятиелементний цикл змін, тобто послідовність Дерево–Вогонь–Земля–Метал–Вода) і **人 rén** (=жень – людина), *котру запрошують у 勢 shì* (=ши – моментні силорозташування), *аби її 心 xīn* (=сінь – серце-розум) *віднайшло свій 道程 dàochéng* (=дао-чен – вимірюваний шлях), *упродовж якого через 無為 wúwéi* (=у-вей – невторчальне діяння, тобто «індивідуальне непершкодження плину Дао» або «дія-у-злагоді-з-Дао») *все природно прямуватиме до 和 hé* (=хе – суголосся, узгодженість різності, гармонія).

Для західного споглядання (=західної аналітики) Дао перевищує межі слова (=неможливо однозначно опонятєвити). Кожен прояв (=елемент) світу є *спокійною поверхнею озера* (=призмою), крізь яку Дао *проявлюване* (=показується). Воно одночасно усюди: *первинно не є зовнішнім* (=не має форми), але є в кожному *прояві* (=феномені світу). Через *людину* (=антропоодиночність) Дао *промовляє саме себе одинадцятьма іменами* (=самопояснюване через одинадцять онтологем). Лише так Дао може *проявитися й відгукнутися у людських серцях* (=показатися й зафіксуватися антропоодиночностями в усвідомленнях).

Дао *плинне* (=у становленні), рухоме разом із усіма своїми *проявами* (=феноменами світу). Кожен *прояв Дао* (=феномен світу) має *власну природу* (=окремий цикл життя та/або існування): це *відкриття* (=максимальне розгортання) себе (=передусім для себе) у співпотоковості. Таке *співпотокове проявлення* (=начерковоокреслене розгортання) постає як *розрухування* (=спрямування) через співвідлуння енергій у *моментних положеннях сил* (=ситуаціяx). Так *прояви Дао* (=феномени світу) *прямують до суголосся* (=співналаштовуються для подальшого узгодження), здійснюваного без зусиль – *за своєю природою* (=співмірно власній сутності). Для *проявів Дао* (=феноменів світу) *змінюваність* (=процес) *важливіша* (=значиміший) за *завершеність* (=результат).

Практична мудрість китайського (=концепту) Дао *невичерпна у своїх смислових проявах* (=набагато глибша й зрозуміліша через свою життєлогічність). У *ритмі* (=Завдяки) Дао *людина* (=антропоодинаця) не просто *виявляє своє є* (=конкретизує своє існування) у *життєплині інших заплутаних і незаплутаних проявів* (=нестабільному світі) через *співпотоковість* (=віднайдення шляху до себе). Її *думка, або слово, або дія, або й мовчання* (=Але й своїми діями – думкою, словом, вчинком або їх відсутністю) *оновлюють переплетення енергій у моментних положеннях сил для підтримування потоку суголосся різного* (=уможлиблює перезбирання реальності через оптимізоване вигинання ситуацій задля збереження енергопотокового суголосся різності).

(Упорядкування) *Співплин з Дао тут завершується, щоб продовжитись в інших яснішаннях моментних положень сил* (=Отже, завдяки онтологемам Дао – як зразку практичної мудрості культуропростору Китаю – сучасна антропоодинаця західного/європейського мисленалаштування цілком може повернутися до своєї автентичності задля розуміння себе і своєї ролі у світі).

Література:

1. Дао де цзін. Канон шляху і спроможності. Переклад зі старокитайської, коментарі та післямова Андрія Накорчевського. Київ : ArtHuss, 2020. 200 с.
2. Діденко Л. В. Філософія vs філософування: культуровкорінення мудрості. *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 95 (4). С. 244–250.
3. Lao Tzu. Tao Te Ching : The definitive edition. Translation and commentary by Jonathan Star. New York : Jeremy P. Tarcher / Penguin, 2003. 368 p.
4. Lao-Tzu. Te-Tao Ching : A new translation based on the recently discovered Ma-wang-tui texts. Translated, with an introduction and commentary, by Robert G. Henricks. New York : Ballantine Books, 1992. 320 p.